

**Concerto
BUDAPEST**

2023. OKTÓBER 27.
PÉNTEK 19.30 | Müpa

TAKÁCS-NAGY GÁBOR
és a Concerto Budapest

TAKÁCS-NAGY GÁBOR © Fosztyás János

OPKÉNY
öi
SZÍNHÁZ

SCHUMANN: Genoveva-nyitány, op. 81

SAINT-SAËNS: Havanaise, op. 83

SAINT-SAËNS: Rondo Capriccioso, op. 28

- szünet -

MAHLER: 4. (G-dúr) szimfónia

1. *Bedächtig, nicht eilen*
2. *In gemächlicher Bewegung, ohne Hast*
3. *Ruhevoll*
4. *Sehr behaglich*

Pasztircsák Polina szoprán

Teo Gertler hegedű

Concerto Budapest

Vezényel:

Takács-Nagy Gábor

Közreműködik:

Für Anikó,

az Őrkény Színház

és a Concerto Budapest „**INZERT**”

programsorozata keretében

CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR – zene szenvedéllyel

A Concerto Budapest szimfonikus zenekar Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenészei játékában, előadásukat a zene szenvedélyes szeretetével teszik feledhetetlenné a közönség számára is.

A zenekar egyike Magyarországnak legrégebbi együtteseinek, a több mint százéves múltat magáénak tudható Concerto Budapest elődje 1907-ben alakult meg. Zeneigazgatója és vezető karmestere a 2007-es centenárium óta Keller András világhírű hegedűművész-professzor, a Keller Quartet alapítója.

A Concerto Budapest Keller András személyében és vezetésével a magyar kamarazenélés legnevesebb tradícióit viszi tovább, melyeket Bartók Bélától és Weiner Leótól Végh Sándoron és Rados Ferencen át Kurtág Györgyig ívelő folytonosság és zenei szellemiség fémjelez.

A zenekar állandó vendégei olyan elismert magyar zenészek, mint Takács-Nagy Gábor, Eötvös Péter, Ránki Dezső, Várjon Dénes, Kelemen Barnabás, Baráti Kristóf, Fenyő László, Szűcs Máté, Berecz Mihály és Perényi Miklós, visszatérő nemzetközi vendégzsolistái közé tartozik Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Khatia Buniatishvili, Lucas Debargue, Mihail Pletnyov és Jevgenyij Koroljov.

A Concerto Budapest tiszteletbeli elnöke Kurtág György, a kortárs zene élő legendája.

KEDVES KÖZÖNSÉGÜNK!

Az idei évad koncertismertetőit egy zenetudós írja. Nem kell megjedni: Mona Dániel zenetörténész valamennyi általa vezetett műsorban vagy a keze alól kikerülő írásban arra törekszik, hogy közvetlen, figyelemfelkeltő és gyakran szórakoztató stílusban hozza közelebb a klasszikus zenét a hallgatókhoz. Ifjúsági programok vezetője, hangversenyek és fesztiválok házigazdája, pódiumbeszélgetések moderátora, zenekritikus és tanár – egyszóval ismeri a hazai koncertélet történéseit és szereplőit, valamint tudja, hogyan lehet közérthetően beszélni a zenéről. Koncertjeinkre is alkalmazható mottója:

HALLGASSANAK SOK JÓ ZENÉT!

Robert SCHUMANN

Genoveva-nyitány, op. 81

- 1. A *Genoveva* Schumann egyetlen operája, amelyet 1850-ben mutattak be Lipcsében.**
- 2. A nyitány népszerű koncertdarab, de a teljes opera szinte soha nem szólal meg.**
- 3. A kezdeti baljós c-moll a nyitány végére diadalmas C-dúríg fényesedik, akárcsak Beethoven 5. szimfóniájában.**

Operát írni – minden zeneszerzőt foglalkoztat a téma. Van, akinek a keze alól csak opera kerül ki, mások egy egész életen át érlelik a gondolatot és persze magukat, mielőtt hozzányúlnának a talán legösszetettebb zenei műfajhoz. Bach a kor valamennyi műfajában alkotott, kivéve ezt. Beethoven, akinek még szobra is van a budapesti Operaház teraszán, mindössze a *Fideliót* vetette papírra. Kurtág György pedig csaknem kilencvenhárom éves volt, amikor bemutatták első operáját. Sokan talán nem is tudják, hogy Schumann életművében is találni egy operát. Pedig mi sem volt egyértelműbb, mint hogy ebben a műfajban alkosson?! Szenvetélyesen lelkesedett az irodalomért, és élt-halt a zenéért – a két művészeti ág házasításából mégis inkább dalok születtek. Ám az 1840-es években megjelent benne az igény, hogy az olasz és francia művekkel egyenrangú német operát komponáljon. Nem éppen tipikus, hogy Schumann a *Genoveva* zenéjéből a nyitányt írta meg legelőször. A szövegkönyv még befejezetlen volt, amikor a motivikailag független, de a hangulatot beharangozó nyitány már elkészült. Sőt, az opera premierje előtt több alkalommal is előadták. A kor híres kritikusa, Eduard Hanslick szerint a nyitány a *Genoveva* legjobb része. És tényleg: azóta is ezzel a remekművel kell beérnünk, ha kíváncsiak vagyunk a brabanti hercegnő középkori történetének schumanni elmesélésére.

Camille SAINT-SAËNS

Havanaise, op. 83

- 1. A mű eredetileg hegedűre és zongorára készült, de Saint-Saëns később átdolgozta a kíséretet zenekarra.**
- 2. A szerző 1887-ben fejezte be a darabot, amelyet a hegedűművész Rafael Díaz Albertinivel közös turnéján álmodott meg.**
- 3. A szállodai szobában pattogó tűz hangja ihlette meg Saint-Saëns-t, hogy ugyancsak pattogó zenét írjon.**

Havanaise. Lehet, hogy a cím ebben a formában sokaknak nem mond semmit. De ha azt mondom: habanera? Ugye, így máris ismerős? A híres kubai táncról van szó, amelyet Bizet *Carmen*-je tett világhírűvé. Sőt, Massenet egyik operájában is helyet kapott. És jöhetnek ezekben az esetekben spanyol táncként szerepel, a név egyértelműen utal rá, hogy a kubai fővárosból, Havannából származik. (Azért van abban valami bájos, hogy bő tíz éven belül három francia szerző is hozzányúlt ehhez a táncműfushoz. Kellett legyen akkoriban valami latin fűszer a levegőben.) A habanerát leginkább kíséretének dallamából és ritmusából lehet felismerni. Az ikonikus páros lökötésű ritmusban elementáris és ősi energia rejlik – elvégre afrikai eredetű. A basszusban ismétlődő motívum felett a *Carmen*-hez hasonlóan Saint-Saëns darabjában is ereszkedő dallamvonal, sok kromatika és zenei hajlékonyság teszi csábítóvá, már-már erotikussá a zenét. A hegedűszólam igen virtuóz és játékos. A szólista nagy szabadságában hangulatilag néha el is kalandozik, ám ahányszor csak líraibb vizekre evez, a havannai ritmusok újabb feltűnése mindig visszatereli a tánc medrébe. Francia szerzőt talán nem is érhet nagyobb dicséret, mint hogy a darab címzettje, a kubai származású Albertini elismerően nyilatkozott erről a franciásan tüzes, visszafogottan heves, konszolidáltan kitérülő zenéről.

Camille SAINT-SAËNS

Rondo Capriccioso, op. 28

- 1. A hegedűre és zenekarra szánt művet 1863-ban írta és karmesterként 1867-ben mutatta be Saint-Saëns.**
- 2. A mű címzettje és egyben a premier szólistája a legendás hegedűvirtuóz, Pablo de Sarasate volt.**
- 3. Eredetileg az 1. hegedűverseny fináléjának szánta a szerző.**

Ha már szóba került, micsoda elismerést kapott Saint-Saëns Albertinától, nos, a *Rondo Capriccioso* még előkelőbb dicséretekben részesült. Olyan népszerű volt ugyanis, hogy Bizet és Debussy is feldolgozta. Sőt, a darab címzettje, a kor elismert virtuóza, Pablo de Sarasate temérdek alkalommal játszotta a művet. Neki szólt pár évvel korábban az 1. hegedűverseny, és neki fog szólni másfél évtizeddel később a második is. A *Rondo Capriccioso* fináléjából képet kaphatunk, micsoda technikai tudással rendelkezett Sarasate. Meg persze arról is, hogy a mindössze tizenöt és fél éves Teo Gertler már most olyan jó, ha nem jobb hegedűs, mint másfél évszázaddal ezelőtti legendás kollégája. (Gyakran gondolkodom el a zenei fejlődés azon jelenségén, hogy az egykor lehetetlennek titulált művek mára az alaprepertoár részévé váltak. Ma sok szempontból ott *indul* egy sikeres muzsikusi pálya, ahol néhány száz évvel ezelőtt *zárult*. Lásd a ma születésnapos Paganinit.) A *Rondo Capriccioso* lassú bevezetéssel kezdődik. És amikor azt mondom, hogy széles dallammal nyit, nem a lassú bevezetésekre gyakran használt, inkább a hőmpolygó érzetre utaló szófordulatra gondolok, hanem arra, hogy már-már maratoni hosszúságú – igaz nem 42, csak 36 ütemes – melódiát hallunk. Fokozatos gyorsulás után érkezünk meg a rondóba, ahol a hegedűs spanyol dallammal lép be. Később a szólista és a zenekar között kialakul egy izgalmas metrikai játék, végül berobban a már említett finálé.

Gustav MAHLER

4. [G-dúr] szimfónia

- 1. Ez Mahler legrövidebb (és legklasszikusabb) szimfóniája, amelyben a tőle megszokottnál kisebb zenekart alkalmazott.**
- 2. A zárótételben felhasznált „Das himmlische Leben” című dalt eredetileg *A fiú csodakürtje* című dalciklushoz írta 1892-ben.**
- 3. A négytételű művet 1901-ben mutatták be Münchenben.**

„Üldözött mostohagyerek” – utalt 4. szimfóniájára Mahler. Nagyon szerethette ezt a szimfóniát. Így írt Julius Buths karmesternek egy közlegő bemutató előtt: „Borzasztóan boldog vagyok, hogy szereti ezt a művet, és csak remélni tudom, hogy az ön által nevelt közönség is érezni és érteni fogja, amit ön. Az az általános tapasztalatom, hogy ezt a fajta humort gyakran még a legjobb közönség sem ismeri fel.” Legyünk hát a legjobbnál is jobbak, és ismerjük fel! Persze nem stand-upos humorra kell gondolni. Mahler a „visszajára fordított fenséges” értelmében használja a szót, vagyis a véges–végtelen ellentétet teszi megfoghatóvá. Hogyan? Úgy, hogy egy gyerekkel mesélteti el a mennyországi történeteket. A dal, amelynek motívumai valamennyi tételben megjelennek, a fináléban szopránszólóval is elhangzik, melynél Mahler a következőt írja elő: „gyermeki, vidám kifejezéssel, teljesen paródia nélkül”. Az egyes elemzők szerint földöntúli örömet, mások szerint mély bánatot lefestő első tétel után népies scherzo szól. Annyira népies, hogy a „hamisabb” hangzás érdekében a szőlőhegedűsnek odébb kell hangolnia a húrjait. A tétel törölt címe Freund Heinra, a német folklór alakjára utalt, aki hegedülésével halálba csábította az embereket. Az irónia és idill folyamatos váltakozását a lírai lassú tétel követi – egy variációs-sorozat. Végül a dalfináléban összeáll minden addig hallott motívum, hogy hátborzongatóan szép és kedves lezárással búcsúztassa a közönséget.

TAKÁCS-NAGY Gábor karmester

Budapesten született, nyolcéves kora óta hegedül. A Liszt Ferenc Zeneakadémia hallgatójaként 1979-ben első díjat nyert a Hubay Jenő hegedűversenyen, ezután Nathan Milsteinnél tanult. Kamarazene-tanárai Rados Ferenc, Mihály András és Kurtág György voltak. 1975 és 1992 között alapítója és vezetője volt a világhírű Takács Kvar tettnek, és olyan legendás művészekkel szerepelt együtt, mint Yehudi Menuhin, Solti György, Isaac Stern, Paul Tortelier és Msztyiszlav Rosztrpovics. Több felvételt készített a Decca és a Hungaroton számára. 1996-ban Várjon Dénessel és Szabó Péterrel megalapította a Takács Zongorás Triót. Ugyanezen év óta a Genfi Konzervatóriumban a vonósnégyes szak professzora. Rendszeresen ad mesterkurzusokat több nemzetközi akadémián. 1998-ban Tuska Zoltánnal, Papp Sándorral és Perényi Miklóssal megalakította a Mikrokozmosz Vonósnégyest. 2008-ban arra vállalkoztak, hogy Bartók összes vonósnégyesét felveszik. 2001-ben kezdett vezényelni, ami mára fő tevékenységévé vált. 2005-ben alakította meg a Camerata Bellerive vonósszenekart, amelynek székhelye az évente megrendezett genfi Bellerive Fesztivál, ahol művészeti vezetőként is dolgozik. 2007-ben nevezték ki a Verbier Fesztivál Kamarazenekara zeneigazgatójának. Szintén 2007 óta első számú vendégkarmestere a Concerto Budapestnek és a MÁV Szimfonikus Zenekarnak, valamint rendszeresen vezényli az Irish Chamber Orchestrát. 1982-ben Liszt-díjat kapott. 2017-ben Bartók–Pásztory-díjjal, 2021-ben pedig Magyarország Érdemes Művésze díjjal és Prima Primissima díjjal tüntették ki.

Világszerte a magyar zene, különösen Bartók Béla művei egyik legavatottabb előadójának tartják.

© Felvégi Andrea

PASZTIRCSÁK Polina szoprán

1982-ben született Budapesten. Tizenkilenc évesen kezdett énekelni Bikfalvy Júlia növendékeként. 2004-ben megnyerte a Simándy József Nemzetközi Énekversenyt, majd tanulmányait Olaszországban folytatta, ahol Mirella Freni tanítványa volt. Operaszínpadon 2007-ben debütált a Teatro di Modenában. A nemzetközi áttörést a 2009-es Genfi Nemzetközi Verseny hozta el számára, ahol az első díj mellett három különdíjra is szertett, azóta Európa operaházaiban és koncerttermeinek állandó fellépője. 2010-ben diplomázott a ferrarai Girolamo Frescobaldi Konzervatóriumában. Jelenlegi mestere Carol Richardson-Smith és Jeff Smith. 2011-ben nagy sikert aratott Händel *Partenope* című operájának címszerepében Karlsruhéban, de énekelte Woglandét is (*A Nibelung gyűrűje*) a Genfi Nagyszínház *Ring*-produkciójában 2013-ban. 2011 óta rendszeres vendégművésze a Magyar Állami Operaháznak, 2014 óta pedig visszatérő szereplője a Budapesti Wagner Fesztiválnak a Műpában. Ugyanitt nagy sikerrel énekelte Kocsis Zoltán vezényletével Richard Strauss *Daphnéját*.

Nemzetközileg jegyzett koncerténekes, fellépett többek között a Radio Della Svizzera Italiana-val, a Svéd Kamarazenekarral, a Sinfonia Varsoviával, a Concerto Kölnnel, a Liszt Ferenc Kamarazenekarral, a Nemzeti Filharmonikusokkal, az Orfeo Zenekarral, a Szentpétervári Filharmonikusokkal, a Budapesti Fesztiválzenekarral és az Orchestre de la Suisse Romande-dal. 2019 óta dolgozik együtt René Jacobsszal és a Freiburger Barockorchesterrel. A Sony rendszeresen szerződési felvételeihez.

2016-ban megkapta a Magyar Ezüst Érdemkeresztet.

© Giancarlo Pradelli

Teo GERTLER hegedűművész

Magyar–szlovák, nem zenész családban született 2008-ban. A pozsonyi L'udovit Rajter Zeneiskolában Renata Klempárnál, a budapesti Tóth Aladár Zeneiskolában Ácsné Szily Évánál tanult, a Zeneakadémián Perényi Eszter, Svájcban pedig Zakhar Bron tanítványa.

A *Virtuózok* tehetségkutató verseny 2018-as és 2020-as különdijusaként új lehetőségek nyíltak előtte, olyan sztárokkal lépett fel, mint Plácido Domingo és Andrea Bocelli, olyan neves együttesekke, mint a Moszkvai Akadémiai Zenekar, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Brünni Filharmonikusok és a Budapesti Fesztiválzenekar, s neves karmesterekkel, köztük Eugene Kohnnal, Medveczky Ádámmal, Marián Lejavával, Kesselyák Gergellyel és Fischer Ivánnal. Szerepelt a New York-i Lincoln Centerben,

a Müpában, a Zeneakadémián, valamint a moszkvai Csajkovszkij Konzervatóriumban. Már a Concerto Budapesttel is fellépett, Keller András vezényletével. Elbűvölő egyéniségével és kiforrott hegedűtudásával hódítja meg a közönséget. Több százezer rajongója van a világ minden tájáról, legnézettebb videóját már több mint hárommilliőn tekintették meg az interneten. Sokan csodálják kitarásáért, elszántságáért és kivételes képességeiért.

Első nagy sikerét nyolc éves korában érte el, amikor ezüstérmet szerzett a moszkvai Nutcracker-versenyen. Első díjat kapott a Paganini of Pressburgon 2017-ben, a Talents for Europe-on 2019-ben, legutóbb pedig első díjat, fődíjat és különdíjat a Fiala Hegedűsök IX. Nemzetközi Versenyén Novoszibirszkben. 2022-ben a Telemann Hegedűverseny első díját és különdíját hozta el. A Kocsis–Hauser Alapítvány és a Cziffra Alapítvány fiataloknak szóló ösztöndíját is elnyerte.

INZERT

A Concerto Budapest és az Örkeny Színház együttműködése a Favoritok bérletsorozat valamennyi előadásán

Az Örkeny Színház munkájának értelmét az a nyitottság adja, amellyel gyakran fordulunk társadalmi ügyek, kortárs kérdések és egyáltalán a művészi kifejezés lehetőségeinek kitérítésére. Meggyőződésünk, hogy a színháznak találkozási pontként kell működnie. Ezért a társulat húsz évvel ezelőtti alapításától fogva párbeszédben vagyunk a társművészetekkel is.

E következő találkozást – a zeneművészet kiválóságaival és nem utolsósorban a Concerto Budapest hallgatóságával – kíváncsian várjuk. Az előttünk álló koncertsorozatban társulati tagjaink tolmácsolásában olyan szövegeket hallhatnak, amelyekkel annak a kérdésnek a megválaszolására hívjuk Önöket, hogy a műsoron szereplő zeneművek és utóéletük, szerzőik életútja hogyan hatottak és hatnak mind a mai napig művelődés- és szellemtörténetünkre.

© Horváth Judit

Mácsai Pál
az Örkeny István Színház
igazgatója

ÖRKÉNY
öi
SZÍNHÁZ

A koncerten elhangzó irodalmi művek:

BABITS MIHÁLY: Esti kérdés

BABITS MIHÁLY: Három angyal

A mennyei élet

(„A fiú Csodakürtje” – német népköltési ciklusból,
Halász Péter nyersfordítása alapján)

Előadja:

Für Anikó, az Örökény Színház színművésze

A szövegek szerkesztője:

Mácsai János zenetörténész

A szövegek irodalmi szerkesztője:

Mácsai Pál színész, rendező

Műsorvezető:

Seidl Dénes

27 OCTOBER 2023 19.30 | MŰPA

GÁBOR TAKÁCS-NAGY and the Concerto Budapest

SCHUMANN: Genoveva - Overture, op. 81

SAINT-SAËNS: Havanaise, op. 83

SAINT-SAËNS: Introduction and Rondo Capriccioso, op. 28

MAHLER: Symphony in G major, no. 4

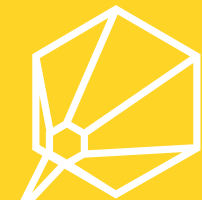
Polina Pasztircsák soprano, **Teo Gertler** violin

Conductor: Gábor Takács-Nagy

In co-operation with the Őrkény István Theatre: **Anikó Für**

Mythology, Mediterranean colours, and literature... Based on a theme from German mythology, Schumann's only opera, Genoveva, was performed on only a few occasions, which brought depression down on the composer not for the first time in his life. Unlike the bleak overture to the opera, which was written much earlier than the libretto, was played throughout Europe at numerous concerts. The exotic Mediterranean and Cuban rhythms made a huge impact on contemporary French composers. The Havanaise and the Introduction and Rondo Capriccioso are two pieces for solo violin accompanied by an orchestra. The first and most authentic interpreters of the pieces were probably the Cuban Rafael Díaz Albertini and the Spanish Pablo de Sarasate. The cheery mood continues in Mahler's serene and most frequently played Symphony No. 4. His first three symphonies focus on questions of human and divine being, while his fourth depicts life in the heavens from the vantage point of a child. Both its origin and the way to understand the piece guide one to Mahler's deep affection for the poems of Des Knaben Wunderhorn [The Boy's Magic Horn], that is, his affinity for the naive romanticism of an earlier era and a world where there is no concern except the eternal question: "Does he also love me?"

2023. NOVEMBER 5. | BMC

A HALLGATÁS NAPJA

A CONCERTO BUDAPEST
EGÉSZ NAPOS KORTÁRS ZENEI FESZTIVÁLJA

Művészeti vezető: **Keller András**

Fesztiválhangulat, nem mindennapi találkozások, katartikus zenei élmények várják az érdeklődőket A Hallgatás Napján a Budapest Music Centerben. A 2015-ben elindított kortárs zenei fesztiválon a közönség a magyar zenei szcéna élvonalbeli előadóiival, a legkiválóbb szólistákkal és kamarazenészekkel találkozhat a Concerto Budapest művészei, valamint az együttes égisze alatt született és keretei között működő formáció, a Ligeti Ensemble mellett. A Hallgatás Napja ugyanis mindenekelőtt a nyitott, elfogulatlan és elmélyült odafigyelés kitüntetett idejének számít, s ugyan mi igényelné, egyszersmind mi bizonyítanánk leginkább ennek a koncentrált figyelemnek a meglétét, mint a kortárs zene iránti érdeklődés, új művek ősbemutatóinak sora? Keller András, a fesztivál művészeti vezetője így fogalmaz: „A fesztivál fontos célja, hogy olyan dimenziókat hozzunk létre, melyek csak ott, a helyszínen tudnak megvalósulni, előre nem tudjuk őket meghatározni.” Eötvös Péter, a Concerto Budapest első vendégkarmestere a program zenei igényességét így határozta meg: „A Hallgatás Napján végre megszűnnek a műfaji korlátozások, szabadon repkedünk a különböző évszázadokban, stílusokban, kisegyüttes, nagyegyüttes, szólisták... mint egy kulináris élvezet egy Michelin-csillagos étlapról.”

Concerto BUDAPEST

 concertobudapest.hu

 [concertobudapest](https://www.facebook.com/concertobudapest)

 [concerto_budapest](https://www.instagram.com/concerto_budapest)

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

müpa
Budapest